

Bijdrage Dirk-Jan Koch (Adviesraad Internationale Vraagstukken - AIV) voor Eerste Kamer expert-bijeenkomst over Begroting Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (BHO).

Budgetten voor ontwikkelingssamenwerking staan in veel landen onder druk. Ook in Nederland wordt op dit beleidsterrein bezuinigd. Wat de AIV betreft is dit reden tot zorg, om redenen die zijn uitgewerkt in het [AIV-advies over een stabiel ODA-budget](#).

Het budget voor *Official Development Assistance* (ODA) is een belangrijk middel om de doelstellingen van het Nederlandse buitenlandbeleid te kunnen verwezenlijken, waaronder internationale armoedebestrijding. ODA-uitgaven zouden moeten worden gezien als een investering die niet enkel ontvangende landen ten goede komt, maar ook Nederland zelf. Deze middelen zijn namelijk essentieel om bij te dragen aan de oplossing van wereldwijde problemen die ook Nederland raken, zoals klimaatverandering en regionale instabiliteit.

Bovendien is er een internationale afspraak dat rijke landen zoals Nederland jaarlijks 0.7% van het bruto nationaal inkomen (bni) reserveren voor ODA. Het nakomen van deze afspraak versterkt de Nederlandse positie in de wereld en biedt openingen voor versterkte partnerschappen met landen in het mondiale Zuiden, wat hard nodig is in de huidige turbulente geopolitieke context.

Het AIV-advies bevat een aantal aanbevelingen over de ODA-begrotingssystematiek om een effectieve en betrouwbare internationale partner te kunnen zijn.

Asieltoerekening

Een belangrijke aanbeveling (nummer 3) betreft de maximering van de asieltoerekening. De kosten voor de opvang van eerstejaars-asielzoekers mogen volgens internationale regels worden meegeteld als ODA-uitgaven. In de Nederlandse systematiek leidden de grote schommelingen in het aantal nieuwe asielzoekers, dat immers samenhangt met crises, direct tot fluctuaties in de rest van het ODA-budget, met onwenselijke onvoorspelbaarheid tot gevolg. In het hoofdlijnenakkoord is, in lijn met de AIV-aanbeveling, opgenomen dat deze asieltoerekening wordt gemaximeerd op 10% van de totale ODA-uitgaven.

Bni-koppeling

Een andere belangrijke aanbeveling (nummer 1) betreft de koppeling van het ODA-budget aan de ontwikkeling van het bni. De AIV onderstreept het belang van deze koppeling, om de continuïteit van de Nederlandse inzet op de verschillende terreinen te kunnen borgen. Het is dankzij de koppeling dat onvoorziene groei van specifieke ODA-uitgaven, zoals ten behoeve van COVID of Oekraïne, in het verleden niet direct en geheel ten koste ging van reguliere programma's en lopende partnerschappen. Deze werden in de praktijk opgevangen door de gegroeide middelen dankzij de bni-groei. Daarnaast is de koppeling van belang omdat het garandeert dat de internationale afspraak van 0,7% in ieder geval als ankerpunt in stand blijft, ook al vallen de uiteindelijke uitgaven door structurele bezuinigingen steeds lager uit. De laatste keer dat de 0,7% daadwerkelijk werd behaald was in 2015. Het loslaten van de koppeling zou in korte tijd de reële waarde van de overblijvende middelen uithollen en leiden tot snelle verdere daling van het ODA-percentage.

De status van deze aanbeveling is nog onzeker. Tot 2025 was het Nederlandse ODA-budget altijd gekoppeld aan het bni. Voor 2025 is de koppeling ten dele losgelaten. Normaliter zou de bni-prognose van het Centraal Planbureau (CPB) van augustus als startpunt dienen voor de uitwerking van het ODA-budget voor het daaropvolgende kalenderjaar. Dat wordt met Prinsjesdag aangeboden. Voor 2025 is, in plaats van de augustus-raming, de stand van de Voorjaarsnota 2024 gebruikt, die is gebaseerd op de CPB-raming van februari 2024. Tussen februari en augustus verbeterden de economische vooruitzichten dusdanig, dat het geschatte bni voor 2025 groeide van circa 1121 miljard euro (CEP 2024) naar circa 1167 miljard euro (MEV 2025). Voor het ODA-

budget van 2025 maakt dat een verschil van circa 319 miljoen euro. Rond de Voorjaarnota 2025 zal worden besloten of de koppeling aan de meest actuele bni-prognoses wordt hersteld.

Klimaatfinanciering

Eind 2023 bracht de AIV een [advies uit over internationaal klimaatbeleid](#).

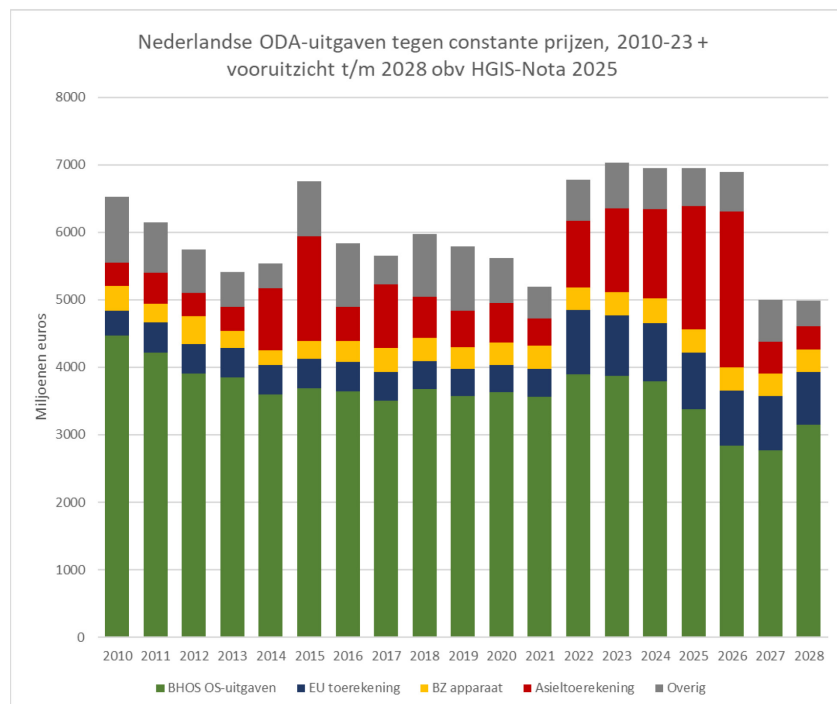
Het advies benadrukt het belang van het nakomen van de afspraak dat rijke landen 100 miljard dollar per jaar aan klimaatfinanciering voor ontwikkelingslanden leveren. Klimaatverandering is grotendeels veroorzaakt door de rijke geïndustrialiseerde landen. Arme landen, die er het minst aan hebben bijgedragen, ondervinden de zwaarste gevolgen en hebben het minst toegang tot middelen om daarmee om te kunnen gaan. Het feit dat rijke landen meerdere jaren niet wisten te voldoen aan de gemaakte afspraak leidde tot grote verontwaardiging in het mondiale Zuiden.

Bij de meest recente klimaattop in Baku is afgesproken dat de klimaatfinanciering van rijke landen vanaf 2035 minimaal 300 miljard dollar per jaar moet bedragen, gezien de stijgende nood. Tevens roept de slotverklaring alle actoren op om de klimaatfinanciering tegen die tijd te verhogen tot 1300 miljard dollar per jaar.

De afgelopen jaren voldeed Nederland aan de *fair share* van de internationale afspraak rond klimaatfinanciering. In het kader van de bezuiniging op ontwikkelingssamenwerking meldt de recente beleidsbrief dat de budgettaire inzet voor het thema klimaat wordt verminderd. Zo gaat er geen geld meer naar kleinschalige hernieuwbare energie en regionale klimaatfondsen. Daarmee rijst de vraag of Nederland ook in de toekomst aan de *fair share* van de internationale klimaatfinanciering zal voldoen. Bovendien zullen op dit onderwerp naar verwachting gaten vallen door de beleidskeuzes van de nieuwe Amerikaanse regering.

Bijlage 1.

Geactualiseerde versie van de ODA-grafiek uit het AIV-advies

NB: gecorrigeerd voor inflatie op prijsniveau van 2024, met gebruik van de datareeks 'prijs bruto binnenlands product' van het Centraal Planbureau (CPB)